

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра журналістики та мовної комунікації

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан гуманітарно-
педагогічного факультету
_____ Інна САВИЦЬКА
« ____ » _____ 2025 р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри журналістики
та мовної комунікації
протокол № 12 від “17.04.2025 р.
Завідувач кафедри
_____ Світлана ХАРЧЕНКО

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОП «Журналістика»
_____ Світлана ХАРЧЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Техніка усного мовлення»**

Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика та інформація
Спеціальність	С7 Журналістика
Освітня програма	Журналістика
Гуманітарно-педагогічний факультет	
Розробник	– завідувач кафедри журналістики та мовної комунікації д-р філол. наук, проф. Харченко С.В.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Техніка усного мовлення»

Курс розрахований на поліпшення загального рівня мовленнєвої культури і техніки усного мовлення майбутніх журналістів на основі роботи із текстом, спираючись на лінгвістичні знання, здобуті у процесі вивчення предметів мовознавчого циклу. Засвоєння сукупності практичних навичок з дихання, артикуляції, дикції, постановки та розвитку діапазону голосу. Оволодіння технікою усного мовлення, набуття правильного фонаційного дихання, постановка голосу, навичок логічного аналізу та інтонування текстів, що зумовлює виразність мовлення майбутнього журналіста.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати основні поняття техніки усного мовлення: дихання, голос, дикція, орфоепія; методику володіння мовленнєвим диханням, дикцією, голосом, літературною вимовою; знати і застосовувати на практиці закони логічного аналізу складних текстів, а також вміти володіти диханням, голосом; користуватися різними властивостями голосу, його звучністю, злетністю. Чітко і ясно доносити зміст повідомлення — володіти комплексом навичок для здійснення творчого процесу відтворення наперед заданої літературної основи (тексту) в живій усній мові.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Перший (бакалаврський)	
Спеціальність	С Соціальні науки, журналістика та інформація	
Освітня програма	С7 Журналістика	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	
Семестр	1	
Лекційні заняття	15 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	год.
Лабораторні заняття	год.	год.
Самостійна робота	45 год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета дисципліни. Підвищити загальний рівень мовленнєвої культури і техніки усного мовлення майбутніх журналістів на основі роботи із текстом, опираючись на лінгвістичні знання, здобуті у процесі вивчення предметів мовознавчого циклу. Засвоїти сукупність практичних навичок з дихання, артикуляції, дикції, постановки та розвитку голосу.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов

загальні компетентності (ЗК):

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

ЗК12. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК02. Здатність формувати інформаційний контент.

програмні результати навчання (ПРН):

ПР05. Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань.

ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.

ПР12. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, іноземною мовою.

ПР14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.			л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1. Техніка мовлення як одна з передумов успішної професійної діяльності														
Комунікативні ознаки мовлення. Техніка необхідна передумова словесної дії.	1		2	2			20							
Орфоепія як наука про правильну літературну вимову	2		2	2										
Складники техніки усного мовлення	3		3	4										
Мовленнєвий практикум	4-6			4										
Разом за модулем 1	39		7	12			20							
Модуль 2. Засоби логіко-емоційної виразності читання та їх практичне використання														
Логіка читання	7-8		3	4			25							
Емоційно-образна виразність та її психологічні основи	9-10		2	4										
Підготовка журналіста до виступу	11-12		3	4										
Дикційний практикум	13-15			6										
Разом за модулем 2	51		8	18			25							
Усього годин за 1 семестр	90		15	30			45							

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Комунікативні ознаки мовлення. Техніка необхідна передумова словесної дії.	2

2.	Орфоепія як наука про правильну літературну вимову	2
3.	Складники техніки усного мовлення	3
4.	Логіка читання	3
5.	Емоційно-образна виразність та її психологічні основи	2
6.	Підготовка журналіста до виступу	3

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Комунікативні ознаки мовлення. Техніка необхідна передумова словесної дії.	2
2.	Орфоепія як наука про правильну літературну вимову. Вимова	2
3.	Складники техніки усного мовлення: дихання	2
4.	Складники техніки усного мовлення: голос	2
5.	Мовленнєвий практикум: робота над диханням. Дихальні вправи	2
6.	Голосовий практикум: робота над голосом. Артикуляційні вправи	2
7.	Логіка читання: логічні паузи, логічний наголос	2
8.	Логіка читання: темп, логічна мелодія	2
9.	Емоційно-образна виразність: адресат, намір, підтекст, інтонація	2
10.	Читання розділових знаків, прийоми увиразнення тексту	2
11.	Підготовка журналіста до виступу: партитура тексту	2
12.	Методика підготовки журналістського тексту для виголошення в ефірі.	2
13.	Дикційний практикум: скоромовки	2
14.	Дикційний практикум: інтонаційні вправи	2
15.	Дикційний практикум: дотримання фонаційного дихання, ортоепічних норм	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Самостійна робота 1. Індивідуальний проєкт з мовленнєвого і голосового практикуму	20
2.	Самостійна робота 2. Індивідуальний проєкт з дикційного практикуму	25

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне опитування;
- тестування;
- захист практичних робіт, проєктів;
- пірінгове оцінювання.

7. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, дебати, співбесіда, метод навмисної помилки тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, анотування);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

— пошукове завдання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно з чинним «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Техніка мовлення як одна з передумов успішної професійної діяльності		
Практична робота 1. Комунікативні ознаки мовлення. Техніка необхідна передумова словесної дії.	ПР05, 11, 12, 13. Крім того, розглянути основні поняття техніки усного мовлення: дихання, голос, дикція, орфоепія; вміти керувати мовленнєвим диханням, голосом засвоїти методику оволодіння мовленнєвим диханням, дикцією, голосом, літературною вимовою;	5
Практична робота 2. Орфоепія як наука про правильну літературну вимову. Вимова		5
Практична робота 3. Складники техніки усного мовлення: дихання		10
Практична робота 4. Складники техніки усного мовлення: голос		10
Практична робота 5. Мовленнєвий практикум: робота над диханням. Дихальні вправи		10
Практична робота 6. Голосовий практикум: робота над голосом. Артикуляційні вправи		10
Самостійна робота 1. Індивідуальний проєкт з мовленнєвого і голосового практикуму		20
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Засоби логіко-емоційної виразності читання та їх практичне використання		
Практична робота 7. Логіка читання: логічні паузи, логічний наголос	ПР05, 11, 12, 13. Крім того, навчитися виконувати партитуру журналістського тексту; користуватися різними властивостями голосу, його звучністю, політністю; підвищити загальний рівень мовленнєвої культури і техніки усного мовлення майбутніх журналістів на основі роботи із текстом	5
Практична робота 8. Логіка читання: темп, логічна мелодія		5
Практична робота 9. Емоційно-образна виразність: адресат, намір, підтекст, інтонація		5
Практична робота 10. Читання розділових знаків, прийоми вираження тексту		5
Практична робота 11. Підготовка журналіста до виступу: партитура тексту		5
Практична робота 12. Методика підготовки журналістського тексту для виголошення в ефірі.		5

Практична робота 13. Дикційний практикум: скоромовки		5
Практична робота 14. Дикційний практикум: інтонаційні вправи		5
Практична робота 15. Дикційний практикум: дотримання фонаційного дихання, ортоепічних норм		10
Самостійна робота 2. Індивідуальний проєкт з дикційного практикуму		20
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, що їх студенти здають із порушенням термінів без поважних причин, викладач оцінює нижчою оцінкою (-10 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний) згідно з графіком консультацій.
Політика щодо академічної доброчесності:	Самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів. Списування під час самостійних, контрольних робіт та заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Самостійне виконання завдань та коректне оформлення покликань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей, зразків.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn (<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3827#>));
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- електронні ресурси (<https://www.vezha.org/postanovka-golosu-video/>)

- підручники, навчальні посібники, практикуми (Башманівська Л. А., Башманівський В. І. Дикція й емісія голосу. Виразність професійного мовлення журналіста: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів і дистанційного навчання. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022.)

- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної форми здобуття вищої освіти (Харченко С. В. Методичні настанови з підготовки до практичних занять з освітньої компоненти «Техніка усного мовлення». Київ, 2025).

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Захарчук З., Ткачук О. Ефективні способи опрацювання партитури виразного читання [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npd_2013_2_28.pdf

2. Мірошніченко П. В. Техніка мови і мовлення : практикум для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 061 «Журналістика» освітньо-професійної програми «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 55 с.

3. Ворожейкіна О. М. Мистецтво декламації [Електронний ресурс] // Театральні сторінки. Пілотний випуск. 2010. Режим доступу: <http://journal.osnova.com.ua/download/43-0-16278.pdf>.

4. Іщенко О. Голосні звуки української мови залежно від темпу мовлення. Київ : Інститут української мови НАН України, 2012. 220 с.

5. Малиновська Т. В. Виразне читання як засіб розкриття підтексту твору // Методичний пошук. Викладацько-студентські наукові роботи з питань методики викладання мови і літератури. Житомир, 2013. №11. С. 55–60.

6. Олійник Г. Виразне читання: основи теорії: посібник для вчителів. Тернопіль: Навчальна книга; Богдан, 2001. 224 с.

7. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення : навч. посібник. 2-ге вид., випр. і доп. К. : Ліра К, 2006. С. 86–113.

8. Виразне читання: Навчально-методичні рекомендації / О.П. Вартик, О.О. Леонтьєва. Тирасполь: 2015. 128 с.

9. Тоцька Н. І. Сучасна українська мова. Фонетика . Орфоепія. Графіка. Орфографія. Київ : Вища шк . 1995. 244 с .

10. Буяльський Б . А . Поезія усного слова. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2005. 140 с .